

6 De periode van de derde kerk tot 1900

Grensgeschillen

Door de Doleantie in het jaar 1886 ontstaan er nieuwe gemeenten in Aarlanderveen (1-2-1887), Zwammerdam (12-5-1887), Ter Aar (2-10-1887), Oudshoorn (24-10-1887) en Koudekerk (29-1-1888).

De Dolerenden in Aarlanderveen zoeken toenadering tot de Afgescheidenen in Alphen. Men is in Alphen 'blij met het verworven inzicht' om de hervormde kerk te verlaten, maar men wacht eerst de reacties van de andere gemeenten af voor men een gemeenschappelijk standpunt wil innemen.

De onderlinge verhoudingen tussen de Afgescheidenen en de Dolerenden zijn soms slecht, blijkens de uitlatingen van ouderling Boon in een brief, waarin hij o.a. schrijft over 'die akelige Doleerenden'.

Op 10 april 1888 worden de chr. geref. kerken door de Dolerenden te Amsterdam uitgenodigd voor een gesprek. Ds. Impeta en de ouderlingen C. Boer en Jb. Rodenburg gaan er heen à titre personnel.

In 1889 stemt de kerkeraad te Alphen unaniem voor het opheffen van het Reglement van 1869, de regeling waarbij de Afgescheidenen zich verenigden tot de Christelijk Gereformeerde Kerk.

Krachtens het besluit van de synode van de Christelijk Gereformeerde Kerk, genomen op 17 juni 1892 te Amsterdam, heet de gemeente in Alphen voortaan Gereformeerde Kerk te Alphen aan den Rijn en gaat ze in kerkverband leven onder dezelfde naam met de Nederduits Gereformeerde Kerken (de Dolerenden) in hun werkgebied.

Hoewel het bestaan van de Vrije Universiteit en de Theologische Hogeschool te Kampen aan de meerdere vergaderingen is overgelaten, pleit men in Alphen voor het handhaven van beide opleidingen.

Alphen bepaalt nu de grenzen met de zustergemeenten.

Met Zwammerdam neemt men als grens voor de Hoge en Lage Zijde het Goudse Rijpad, met Aarlanderveen het kanaal aan de oost- en westzijde tot de Galgmachine en langs de Aardijk tot die machine.

Met Hazerswoude neemt men als grens de Bonte Paal en met Oudshoorn de burgerlijke grenzen.

Na diverse beroepen vertrekt ds. Impeta 28 mei 1893 naar Leeuwarden (B). (Dit laatste staat er uitdrukkelijk bij)

Ds. Schuurman doet zijn intrede op 5 november 1893 met een traktement van f 1500,-, vrij wonen en 'vrijdom van personele lasten en hoofdelijke omslag der burgerlijke gemeente'.

Dr. Honig van Oudshoorn bevestigt ds. Schuurman.

Alphen wordt ingedeeld in de classis Woerden.

Na vergeefse pogingen de grenzen te verleggen stelt Zwammerdam de classis voor om de afstand tussen de kern van Alphen en de kern van Zwammerdam exact te meten om daarna de grens te bepalen.

Namens de deputaten blijkt de afstand tussen de kernen 5848 m te bedragen. In het midden ligt de boerderij 'Middelstede' van J. Bulk.

Deze grens wordt door de deputaten voorgesteld zowel voor de Hoge als de Lage Zijde.

In Alphen legt men zich hierbij neer.

Het pand 'De bonte paal', de grens van de kerkelijke gemeente met Hazerswoude.

Ds. M. Schuurman

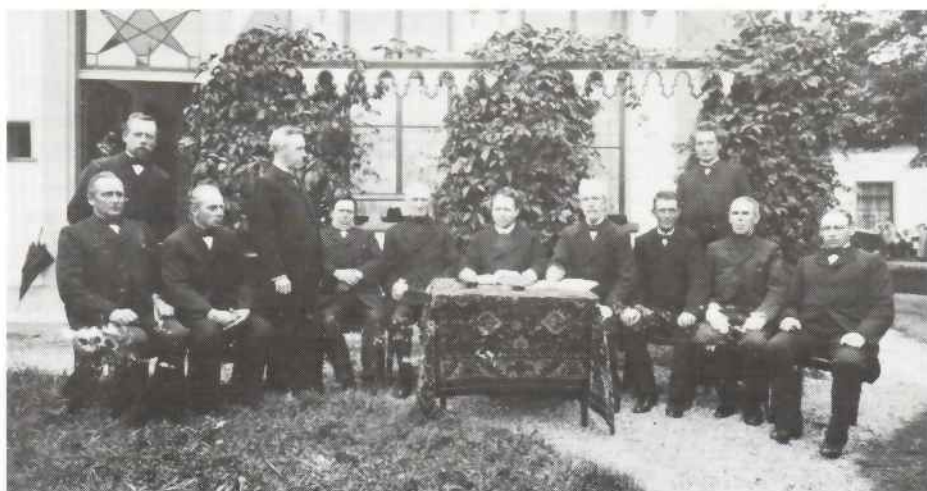
(30 nov. 1859 tot 13 juli 1933)

In Alphen van 5 nov. 1893 tot 16 aug. 1903.

Alphen was zijn derde gemeente.

Hij was een begaafd redenaar, een blijmoedig christen en vaardig met de pen.

Oudshoorn wenst ook besprekingen te voeren over de grensregeling. Op 17 juni 1892 heeft de Generale Synode bepaald, 'dat zij die avondmaal vierden vóór de vereniging der kerken in de gemeente mogen blijven waartoe zij behoorden vóór de Vereniging. Hun kinderen moeten belijdenis doen in de gemeenten waartoe zij volgens rechten der grensregeling behoren'. Deze regeling was zeer ongunstig voor Alphen, omdat Alphen als streekgemeente veel leden had die buiten Alphen woonden. Deze leden mochten nog wel in Alphen kerken, maar van hun kinderen werd verwacht, dat zij zouden overstappen naar de kerk waartoe zij kerkrechtelijk behoorden. Op 18 december 1893 komen de kerkeraden van Alphen en Oudshoorn voor de eerste maal bij elkaar. Alphen deelt mee, dat de leden die in Oudshoorn wonen bij de gemeente van Alphen willen blijven. Het ligt allemaal erg gevoelig. Er wordt begrip gevraagd. Als dwang wordt uitgeoefend bestaat de

*Kerkeraad in 1893:(van l. naar r.)
H. Boogaard, J. van Otterloo, C. Guldemon,
J. van der Louw, H. de Graaf, C. Boer,
ds. Schuurman, J. Eigenman Wzn, D. van der
Neut, L. Freek (onderwijzer zondagsschool),
W. van 't Wout en A. van Dam.
De foto is genomen in de achtertuin van de
woning van ouderling Van Dam.
Dit pand ligt naast de kerk.*

kans dat diversen naar de chr. geref. kerk overstappen. Ds. Honig stelt voor dat de drie ambtsdragers Boon, Bossemeier en Van der Hoorn die in Oudshoorn wonen, het goede voorbeeld moeten geven door als eersten over te komen naar de gemeente te Oudshoorn. De anderen volgen dan vanzelf. Boon antwoordt hierop: 'Met welke bedoelingen zijn jullie gekomen? Uit broederlijke liefde of uit eigenbelang?' Ouderling Boer brengt naar voren, dat de gemeente hiervoor nog niet rijp is. 'Als nu één der hoofden zou overgaan, zou dit de bom kunnen zijn, die de gemeente deed uiteenspatten'. Na een korte schorsing besluit men in april de besprekingen te hervatten.

In april overweegt men, zo nodig, vrijstelling te vragen van de synodale regel in verband met de moeilijke positie van Alphen.

De drie ambtsdragers, die in Oudshoorn wonen, zeggen niet te durven en te willen overgaan.

Ouderling Verduyn van Oudshoorn: 'Gij zoekt de eenheid? Wij zullen toezien op uw daden.'

Broeder Geel van Oudshoorn: 'Alphen toont te veel vrees en te weinig geloof.'

Ds. Schuurman heeft moeite met deze woorden. 'Uw overgang, broeder Geel, was ook niet eensklaps, maar vrucht van langdurige arbeid. We moeten juist met bewustheid onze weg bewandelen.' Tegen broeder Verduyn zegt hij: 'We zijn oprecht en trek dit niet in twijfel.'

Op 13 augustus komt men weer bij elkaar.

Alphen vindt dat alles heel moeilijk ligt. De mensen zien veel zaken beperkt. Iedereen die in Oudshoorn woont of komt wonen en een aanvraag indient om lid te worden, wordt zondermeer afgewezen, maar men wil geen dwang uitoefenen.

Ook komt de doopopvatting ter sprake. Hoewel de leer van Kuiper, de veronderstelde wedergeboorte, geen kwestie is waar de zaligheid vanaf hangt, ligt de zaak toch erg gevoelig.

Men komt er niet uit, het probleem is te complex.

In Alphen wordt de kwestie openhartig doorgepraat.

Sommigen hebben nog steeds moeite met de Dolerenden. Men voelt echter wel aan dat men elkaar zal moeten aanvaarden.

Ouderling Boer stelt voor geen grenzen te bepalen. Hij wil degenen die belijdenis willen afleggen en ernstig bezwaren hebben om over te stappen, zelf laten beslissen. Er wordt besloten de gemeente goed voor te lichten over deze kwestie.

Oudshoorn gaat niet akkoord met dit voorstel. Zij willen wel een grens bepalen en beroepen zich op het synodale besluit.

Uiteindelijk komt men tot het volgende compromis:

'De Geref. Kerk te Alphen verbindt zich, dat wanneer een lid te Oudshoorn woonachtig maar tot dusver te Alphen kerkend belijdenis des geloofs begeert te doen, dat lid te bezoeken en hem aan te raden zulks volgens de Synodale Bepalingen te Oudshoorn te doen; daarna de kerkeraad te Oudshoorn de naam van dat lid mee te delen opdat ook Oudshoorn hem bezoeke. Blijkt, dat dat lid hiertoe, na vermaan, niet bereid is dan zal voorlopig de kerkeraad van Alphen vrijheid hebben dit lid tot het doen van belijdenis toe te laten.

Wanneer een lid zich wel terstond te Oudshoorn wil voegen, maar vooraf nog gaarne te Alphen belijdenis deed, dan zal hem dit geoorloofd zijn.

De kerkeraad van Oudshoorn verbindt zich wederkerig tot hetzelfde omtrent leden te Alphen woonachtig, die tot dusver te Oudshoorn kerkten.'

Aldus besloten op 20 september 1894!

Als medio 1895 enige leden overgaan naar de chr. geref. gemeente vraagt ds. Schuurman zich af of het aan hem ligt. Ouderling Boer stelt hem gerust: 'Zo dachten ze al lang.'

Er ontstaan nu ook soortgelijke moeilijkheden met Koudekerk.

Enige doopleden die in Koudekerk wonen, willen lid blijven van de gemeente te Alphen. Koudekerk spreekt van: 'Verkrachting van het beginsel waarop Gods goedkeuring niet kan rusten.'

Kopie van een brief geschreven naar de
kerkeraad van Koudekerk.

In antwoord op uw schrijven d. 1.
1 Juli 1895, berichten wij u, dat
de kerkeraad van de Heidekerk,
"gingen", daarin verwachtte
vrijheid werken. Het is ons dan,
"omdat" dat de Heere roept.
Dat een vreeschekeliken
ons dreef in de ziele. In de
die Bepalingen van de Heere
hetgeen welk welk in die
leden bedoelen. We moeten
veroverd zelf ons in de ziele.
Met heilwade,
de Bond der Geref. Kerk te
Alphen Bijn. Van de
Gef. 1895. Uw dienst
J. W. de Vries

De classis geeft Koudekerk gelijk.

Alphen wil alles doen om de leden over te schrijven, 'maar laat de leden niet in de steek'. Ze vindt dit een gewetenszaak.

Het verschil tussen A en B.

Een citaat uit 'Ons doopsformulier' van dr. B. Wielenga:

'Het schijnt wel alsof de twistingen der reformatie van onze eeuw zich daarin gaan onderscheiden van de beroeringen der reformatie in de dagen van Calvijn, dat nu de doop het kwestieuze punt is, terwijl vroeger bij het avondmaal de geesten gedeeld werden. Alleen, terwijl het avondmaal de grenslijn trok tusschen kerk en kerk, is nu de doop een grensscheiding voor verschillende groeperingen in de kring derzelfde kerkformatie. Naar uw doopsopvatting wordt ge thans ingedeeld bij de actie van '86 of bij de groep van '34.

Zijt ge vóór de leer der 'veronderstelde wedergeboorte' als grond voor den doop, dan zijt ge een volgeling van Kuyper. Zijt ge er tegen, dan komt u de titel van afgescheidene toe.

Wie de eerste leer drijft loopt kans van de andere zijde als 'Rooms' te worden bestempeld. Wie met de andere strooming meegaat, die het bevel Gods of de bondsbelofte voor den eenigen doopsgrond houden, loopt gevaar bij de aartssacramentsverachters, de Methodisten, te worden ingedeeld.

Ja, niet slechts de principiele doopsbeschouwing, maar ook de bijkomstige doopspraktijk is een splijtzam geworden.

De leeraar die een 'toespraak' houdt bij den doop is een zuivere A. Wie het formulier genoeg acht is een echte B.

Het 'amen' bij het doopsformulier is het A-waarteken. Het 'amen'looze doopen is een B-cachet.

De vader die met 't kind alleen verschijnt, met 't pasgeboren 'wurm', is een Roomsche B. De vader, die de blijde moeder meeneemt, is een oppervakkige A.'

De spanningen stijgen enorm als een meisje dat altijd in Alpen heeft gekerkt daar wil blijven en daar ook belijdenis wil afleggen.

Ouderling Boer geeft de stemming weer als hij zegt: 'Ik kan niet meer met deze toestand leven.'

Oudshoorn wil naar de classis. Alphen beroept zich op de overeenkomst van 20 september 1894.

Op verzoek van de classis komen de twee kerkeraden weer bij elkaar.

Ds. Ringnalda van Oudshoorn: 'Daar er geen resultaat is moeten we terugkeren tot de Synodale Bepalingen. Niet uit eigenbelang, maar uit liefde tot Christus.'

Alphen vindt dit voorbarig. Men moet vertrouwen hebben in de toekomst.

Alphen doet haar uiterste best, maar de mensen laten zich niet zo gemakkelijk leiden. B gaat eerder naar A dan andersom. (Onder B verstond men de Dolerenden en onder A de Afgescheidenen)

Bij dwang komen er scheuringen.

Oudshoorn meent dat het niet zo'n vaart zal lopen. 'Hier geldt een gebod Gods en de naleving der Synodale Bepalingen.'

Alphen vraagt meer tijd.

Oudshoorn vindt dat allen die zo handelen zondigen.

Alphen: 'Als ouders hun kinderen dopen in hun eigen kerk, is dat dan zonde?'

Ouderling Verduyn beweert dat de vrienden van het bewuste meisje haar hebben overgehaald. Alphen beweert dat dit slechts geruchten zijn. 'Het meisje is schuchter. Wij hebben driemaal met haar gesproken. Wij doen ons best, want zelfs een kind van de predikant volgt de catechisaties van ds. Ringnalda.' Ouderling Boer: Ik handhaaf mijn voorstel om het meisje belijdenis te laten doen in Alphen. Men loopt gevaar de rechten der kinderen, die tot het huisgezin des Heeren behoren tekort te doen.' Onder protest van ds. Ringnalda wordt het lid in Alphen ingeschreven.

Twee maanden later is er weer een aanvraag. Weer komen de kerkeraden bij elkaar. Ze komen er niet uit.

Ruim 60 leden van Alphen die in Oudshoorn wonen, wenden zich tot de classis en waarschuwen voor de gevolgen.

Oudshoorn wendt zich ook tot de classis, mede omdat Alphen een broeder die in Oudshoorn woont, tot ouderling heeft gekozen.

Het standpunt van ouderling Boer is helder: 'Het is net als met een tweede huwelijk. Zullen we de kinderen buiten zetten? Neen! Laat ons tot stilte vermanen. Er zal een weg gevonden worden. De Heere regeert!'

De classis vindt ook, dat de belijdende leden moeten blijven, waar God hun woning gaf. T. a. v. de benoeming van een broeder uit Oudshoorn tot ouderling neemt de classis de volgende motie aan:

'Alhoewel de benoeming van broeder Van der Hoorn geen bewijs is dat Alphen de Vereniging in het rechte spoor leidt, het feit nochtans uit de omstandigheden verklaard kan worden.'

Verder meent de classis dat men op de goede weg is. 'Ga zo door', is hun advies en 'beslis in gecombineerde vergaderingen'.

Het voorstel in de classis: 'Men mag geen zitplaatsen verhuren aan leden van zusterkerken' werd niet aangenomen, maar het voorstel was wel gewenst.

Als drie leden, woonachtig te Oudshoorn, belijdenis willen doen in Alphen, komt er weer een gecombineerde vergadering.

De drie leden hebben geen principiële bezwaren, maar handelen op aanraden van hun ouders. Oudshoorn vindt 'dat men, zoals de belijdenis aangeeft, een mishagen moet hebben aan zichzelf. Men moet God raadplegen en luisteren naar de mannen, die in Zijn dienst staan. Niet het hart moet ons leiden, maar ons verstand.'

De leden vragen; 'Mogen wij dan tegen onze ouders opstaan?'

Oudshoorn probeert bij gehoorzaamheid scheiding aan te brengen tussen gehoorzaamheid tot zaligheid en gehoorzaamheid aan de ouders. Tenslotte mag Alphen naar bevinden handelen.

Ook de kwestie met Koudekerk komt weer op de classis.

Ze toont begrip, maar waarschuwt voor eigenmachtig handelen en adviseert de leden weer op de Synodale Bepalingen te wijzen.

Medio 1896 is de kerkeraad van Oudshoorn blij met het beleid van Alphen t.a.v. de grensmoeilijkheden en hij verzoekt Alphen de kinderen die in Oudshoorn wonen naar de catechisatie te Oudshoorn te sturen.

Wel en wee van de gemeente

De verhuur van de stal met woning verloopt zeer gunstig. Men kan regelmatig f 100,- aflossen.

Een schipper, lid der gemeente, heeft voorechtelijke gemeenschap, maar is niet van plan schuld te bekennen. Hij vindt ook, dat de predikant wel van de verlossing, maar niet van de ellende preekt. 'Het kan', volgens hem, 'wel eens zijn als bij Jona, dat de gehele kerk sliep en een heidense schipper hun wakker moest schudden!'

De kerkeraad verzoekt hem om over het een en ander eens goed na te denken.

De armenkas floreert. Regelmatig krijgt men legaten van f 100,-, f 200,-, f 350,- en zelfs van f 500,-.

De kerkeraad doet weer regelmatig een greep in deze kas, nu om af te lossen of voor het fonds van de emeritus predikanten, weduwen en wezen.

In 1888 geeft een echtpaar f 200,- voor de armen als extra bedeling, uit dankbaarheid voor hun vijftientigjarige echtvereniging. De kerkeraad verdeelt dit geld onder de armen en behoeftigen. Hiervan leven er 16 in Oudshoorn, 13 in Alphen, 8 in Ter Aar, 4 in Koudekerk en 3 in Woubrugge. In december 1892 wordt 90 mud aardappelen uitgedeeld aan de armen.

Men is zuinig op het nieuwe kerkgebouw.

De kinderen mogen hun kerstfeest in de kerk vieren 'mits men geen chocolademelk schenkt en mits de ouders niet roken en men alles op orde brengt'.

Wat te denken van het volgende: 'Een broeder heeft de vloer der kerk, waar hij plaats heeft op schrikkelijke wijze met het spuwen van tabakssap verontreinigd.'

In 1893 wordt er geklaagd over 'het verregaande straatruoer van de middelgrote jongens als z'uit de catechisatie komen tot ergernis der ingezetenen'.

Een vrouw krijgt een baby van een andere man. Haar man is onthutst en wanhopig. De vrouw is tijdens de voorbesprekingen 'uiterst kalm, wat onvoorstelbaar is'.

De man kalmeert en wil alles overwegen in het licht van Gods Woord.

De vrouw wordt onder 'de stille censuur' gesteld.

Haar man schrijft een brief waarin hij aangeeft dat hij, na zeer ernstig beraad en onder biddend opzien tot de Heere, heeft besloten haar niet te verlaten. 'Ik beveel mij aan in de voorbede van de broeders.'

Op de vrouw wordt de eerste trap van de censuur toegepast.

Toen een broeder bezwaar maakte tegen de gesloten verzekering van de gemeente heeft de kerkeraad hem uitgelegd, dat de lening van de heer Vogelaar, door zijn overlijden, niet doorging. Daarna moest men van leden van de gemeente lenen. Dat gaf verplichtingen.

Als de broeder volhardt, doet ouderling Boer het volgende voorstel: 'Ik leg f 4000,- op tafel mits u er f 4000,- naast legt. We zeggen dan de assurantie op.'

Onze broeder wil er eens over nadenken en zegt tevreden te zijn.

Hij gaat er niet op in.

Een vrouw mag haar kind laten dopen en alle verantwoordelijkheden dragen als haar man in een gesticht terechtkomt.
Als een jonge vader lang ziek is, wordt de baby thuis gedoopt.

Elk jaar kiest men enige ambachtslieden voor de werkzaamheden aan de gebouwen zoals een schilder, een timmerman enz.
Bazen, die lid zijn van de gemeente en goed werk leveren, hebben voorrang op bazen waar leden der gemeente werken.

In 1894 komen op initiatief van de veldwachter Otto Cornelis van Hemessen in Woubrugge op 31 oktober enige sympathisanten bij elkaar om de mogelijkheden te bespreken tot het stichten van een gereformeerde kerk.
In 1895 melden zich 60 volwassenen uit 31 gezinnen met in totaal 116 zielen.
Op 18 augustus 1895 wordt de Gereformeerde Kerk te Woubrugge geïnstitueerd en op 28 juni 1896 wordt het nieuwe kerkgebouw ingewijd.

In 1896 komt er enige kritiek op enkele uitlatingen van de predikant.
Zijn antwoord op de vraag: 'Hoe weet ik, dat ik een levend lidmaat van Christus ben en dat eeuwig zal blijven?' was 'dat men de weg moet wijzen waarop men moet gaan, niet waarop men staat.' De predikant verwierp een 'onderwerpelijke' prediking. 'Deze is wel aantrekkelijk, maar niet heilzaam. Een onwedergeborene is lijdelijk. Een wedergeborene mag niet lijdelijk zijn. De Heilige Geest moet ons naar de Heere trekken en ons tegenover de zonde stellen.'
Ouderling Boon weerlegt de kritiek met de woorden: 'Wij hebben een prediking nodig van Christus en niet van een christen.'

Als op catechisatie heiligmaking en rechtvaardigmaking verward wordt, ontstaat laster. Ouderling Boer weerlegt die: 'Ds. heeft gezegd, dat men niet verdoemd, maar wel verdoemelijk is en heeft dit toegelicht met twee voorbeelden: Men kan een stuk papier scheuren, maar ook verscheuren, men kan zich branden, maar ook verbranden. In beide eerste gevallen is er nog herstel mogelijk, maar in de laatste gevallen niet. Zo heeft God de mens wel onder het oordeel der verdoemenis gelegd, maar zolang hij in het heden der genade leeft nog niet aan de verdoemenis overgegeven.'

Een dooplid, student in de medicijnen, wil belijdenis des geloofs afleggen. Hij zeilt en sport echter op zondag met ongelovige vrienden. Men vindt dat hij 'tot spot van velen handelt'. De leraar geeft aan dat de lichamelijke oefening, volgens Paulus, tot weinig nut is. Paulus verwerpt het dus niet, maar voegt eraan toe: 'de godzaligheid is tot alle nut'.
Een broeder ouderling waarschuwt voor: 'Raak niet, smaak niet en roer niet aan! Bevorder het farizeïsme niet! Tabak en drank vormen een ernstiger kwaad.' Men laat hem unaniem toe.

Alle belijdeniscatechisanten moeten vóór het afleggen van hun belijdenis voor de kerkeraad verschijnen om enige vragen te beantwoorden. Soms wordt iemand afgewezen omdat de kerkeraad meent dat hij/zij te weinig kennis heeft.

Overzicht belijdende leden van 1889 tot 1893

Datum	Mannelijke leden	Vrouwelijke leden	Totaal
1-1-1889	138	157	295
1-1-1890	159	183	342
1-1-1891	177	207	384
1-1-1892	183	226	409
1-1-1893	193	242	435

Het totale aantal leden kan ongeveer bepaald worden door het totaal van het aantal belijdende leden te vermenigvuldigen met de factor 2.

In deze jaren vierde men viermaal per jaar het Heilig Avondmaal.

De zondag ervoor was er de voorbereiding en de zondag erna de nabetrachting.

In 1899 wordt ingevoerd, dat er 's avonds ook gelegenheid is om het avondmaal te vieren, mede omdat er 's morgens zeven volle tafels zijn. De tafels worden vergroot zodat tegelijk 40 leden kunnen aanzitten. In deze tijd worden twee tinnen bekers à f 12,- gekocht bij P. Hakkenberg te Leiden. De andere bekers worden voor f 4,- à f 5,- gepolijst.

In 1899 denkt de kerk aan een tehuis voor ouderen. Men acht dit te hoog gegrepen en concentreert zich op de gezinsverzorging en de ziekenzorg. Op initiatief van de kerkeraad wordt 'Ziekenzorg' opgericht als afdeling van de Gereformeerde Ziekenverpleging te Ermelo.

Bij de schuldbelijdenis voor gemeenschap vóór het huwelijk moest men op de volgende vragen bevestigend antwoorden:

1: Of gij belijdt, dat door Uwe overtreding van het zevende gebod Gods toorn is opgewekt, 's Heeren Naam gelasterd en 's Heeren Gemeente gesmaad is, U door Gods genade tot waarachtige schuld ge worden is.

2: Of gij U ook biddend voorgenomen hebt de oprechtheid dezer belijdenis te toonen in een leven, gelijk lidmaten van 's Heeren Gemeente betaamt.

In de jaren negentig nemen de gedwongen huwelijken toe. De kerkeraad spreekt erover. Er gaan stemmen op om de kerkelijke bevestiging te weigeren. Ook wordt gesuggereerd de schuldbelijdenis in de consistorie te laten plaats vinden. Eén ouderling meent 'dat er verband bestaat tussen deze huwelijken en het slechts eenmaal ter kerke gaan en de gebruikelijke wandelingetjes tijdens de tweede dienst.'

Uiteindelijk besluit men betere voorlichting te geven en de aanstaande bruidsparen regelmatig te bezoeken.

De kerkeraad houdt zich intensief bezig met de volgende zaak:

Een dienstmeisje krijgt, volgens haar zeggen, een baby van haar baas. De baas ontkent. Het meisje geeft nauwkeurig aan hoe het heeft plaatsgevonden en wanneer. Men stopt het onderzoek als de bedlegerige vrouw des huizes laat weten dat het bewuste meisje negen maanden geleden enige dagen een bezoek heeft gebracht aan Amsterdam.

Enige leden die regelmatig dronken zijn worden onder censuur gesteld.

Een dochter der gemeente bevalt van een baby van een ongelovige man. Moet ze met die man trouwen? De meningen zijn verdeeld in de kerkeraad. Ze wordt uitgesloten van het avondmaal. De kerkeraad is 'bedroefd' als de 'bruiloft met veel bombarie' doorgaat.

Dooppraktijk in de beginjaren

Geboren	Gedoopt	Geboren	Gedoopt	Geboren	Gedoopt
22-03-'61	20-05-'61	03-04-'62	11-05-'62	26-01-'63	08-03-'63
08-12-'60	02-06-'61	17-04-'62	18-05-'62	29-12-'62	17-05-'63
08-03-'61	30-06-'61	26-05-'62	15-06-'62	16-12-'62	17-05-'63
21-09-'61	06-10-'61	23-01-'62	13-07-'62	19-09-'61	17-05-'63
27-07-'61	12-11-'61	16-08-'62	31-08-'62	15-11-'62	17-05-'63
20-11-'61	22-12-'61	29-08-'62	14-09-'62	03-07-'63	02-08-'63
25-11-'61	22-12-'61	22-09-'62	05-10-'62	06-09-'63	26-11-'63
21-11-'59	09-02-'62	10-10-'62	02-11-'62	12-02-'63	20-03-'64
10-03-'62	23-03-'62	27-10-'62	30-11-'62	26-12-'63	10-04-'64
31-12-'61	30-03-'62	19-11-'62	11-01-'63	23-03-'64	10-04-'64

Dit beeld zette zich voort.

In de jaren negentig vindt de vroeg-doop steeds vaker toepassing. De kerkeraad praat hierover en stelt vast, dat hiervoor geen aanwijzingen aan te geven zijn in de Heilige Schrift. Ieder mag naar eigen overtuiging handelen.

Ouderling Boer: 'Ik heb erover nagedacht. Ook Sara deelde in het verbond. Paulus schrijft over vaders en moeders. Volgens mij kan, mag en moet de moeder aanwezig zijn. Bij de voorstelling op de 40e dag was de moeder ook aanwezig. Wij behoren het kind aan God terug te geven. Bij ons is het niet vertrouwd. Ik stem in om zo vroeg mogelijk te dopen met de moeder erbij. Daar moet men echter de leden vrij in laten.'

Men belegt hierover een gemeenteavond.

De kwestie ligt zeer gevoelig. Diverse leden willen bij voortzetting van de vroeg-doop hun lidmaatschap opzeggen. De gemoederen worden gesust. Vroeg-doop en doop-met-de-moeder hebben elkaar door de eeuwen heen afgewisseld. Vanaf 1817 is de moeder er bij.

Ouderling Boer: 'Toen ik mij 50 jaar geleden bij de gemeente aansloot werden er vier kinderen gedoopt. Twee met en twee zonder de moeder. De vaders van de laatste kinderen zeiden: 'Wij zijn niet half uit de hervormde kerk gegaan, maar geheel!'. Laten wij elkaar verdragen in dingen waarin Gods Woord en de Belijdenisgeschriften niet duidelijk spreken. Lees Brakel! Hij beschouwt de kinderen des verbonds als gelovigen. De doop verzekert het verbond. De doop maakt niet zalig en toch zegt de doop de gelovige ouders wanneer hun gedoopte kinderen vroeg sterven dat zij niet mogen twijfelen aan hun zaligheid.'

In 1899 wordt 'de toren met de lijsten' geverfd. Omdat de steiger er toch staat en het ook nodig is, wordt de voorgevel opnieuw gevoegd. Totale kosten zijn f 335,-. De collecten voor dit doel brengen f 275,- op.

In dit jaar brengt de zitplaatsenverhuur f 1624,- op.

Een zitplaats in het midden van de kerk kost f 1,50 per half jaar.

Achterin de kerk kan men de predikant slecht horen en zien.

De kerkeraad besluit de achterste banken geleidelijk te laten oplopen tot 36 cm. De zijbanken bij de preekstoel worden met 30 cm. verhoogd om een betere klankbodem te verkrijgen. De kosten bedragen f 522,13½. De collecten hiervoor brengen f 555,- op.

Een plaats op de achterste bank kost daarna f 8,-, op de bank daarvoor f 7,- en op de bank dáár weer voor f 4,- per jaar.

Om de tocht te bestrijden laat men aan de binnenzijde van de ramen gemat kathedraalglas, zeegroen van kleur, aanbrengen door Löhre en Lersch te Utrecht voor f 565,-.

Men garandeert geen gordijnen meer nodig te hebben.

De oude gaslampen worden vervangen.

Er komen tegen de muren armen met drie lampen met gasgloeilicht.

Ook de lampen vóór in de kerk worden vervangen.

Dit alles kost f 600,-.

(Vóór in de kerk hingen twee gaskronen met een middellijn van 2,45 m. met 24 pitten. Men vond dat de verstaanbaarheid in de kerk werd bemoeilijkt door het hinderlijke geluid van het uitstromende gas. Ook was er sprake van hoofdpijn. Men voerde verder aan, dat sommige verzekeringsmaatschappijen overwogen om bij gebruik van acetylene gas niets meer uit te keren.

Deze overgang van acetylene gaslicht op gasgloeilicht bleek later minder goed te bevallen.)

In 1899 wordt, op verzoek van de boeren, de proef genomen in de zomer de avonddiensten om 18.30 uur te laten beginnen in plaats van om 18.00 uur.

Tijdens een huisbezoek beweert een broeder dat de ouderlingen in Alphen de slechtste zijn van heel Nederland. Als hij zich voor de kerkeraad moet verantwoorden, eist hij een onafhankelijke scheidsrechter. Hoewel hem gewezen wordt op het wantrouwen dat hierin doorklinkt voor hen die door Gods gemeente zijn aangewezen, stemt de raad hiermee in, mits die persoon een lid van de gereformeerde kerk is. Hij voegt hun toe: 'Jullie met z'n tienden houden elkaar de hand boven het hoofd. Ik durf het wel te zeggen.' De raad vermaant hem om eerbied te hebben voor de voorgangers. Als hij beweert dat de kerkeraad geen recht doet, wordt hem gevraagd dat te bewijzen.

'Ds. Schuurman vraagt hem: 'Wat heb ik gedaan?' 'Nee, u uitgezonderd', beweert hij. Ds. Schuurman wijst hem erop dat hij de kerkeraad vertegenwoordigt naar Gods Woord. 'Wat is er dan?' 'Ja, men komt nooit en als men komt, komt men als heerschappij voerende en niet om te dienen. Je wordt dadelijk voor de vraag gesteld: 'Hoe staat het tussen God en je ziel?', maar als men kan, trekt men de bedeling van een weduwe in.'

Deze bewering wordt met feiten weerlegd. Als hij beweert vele getuigen te hebben, verzoekt de kerkeraad hem die de volgende keer mee te nemen.' Later ziet hij hier per brief van af, omdat de getuigen niet tot de gemeente behoren en dus niet welkom zijn.
De kerkeraad gaat met deze kwestie door.
Ook onze broeder blijft kwaadspreken.
Als hij naar Utrecht verhuist, wordt zijn attestatie niet opgestuurd.

Overzicht van tucht en uittreden

Van de 306 leden, die van 1860 tot 1890 staan ingeschreven zijn er
2 'afgesneden',
10 'afgedaan',
9 'door moedwillig verzuim geschrapt',
13 op eigen verzoek geschrapt,
4 op raad van de classis vervallen verklaard,
2 overgegaan naar ds. Ledeboer of ds. Los,
5 overgegaan naar de chr. geref. gemeente en
Eén lid is overgegaan naar de Darbisten en één lid is onder censuur terug-
gekeerd naar de hervormde kerk.

'Afgesneden' werd men na een lange weg van censuur.

'Afgedaan' werd men als bleek, dat men onverschillig was of als er geen binding meer aanwezig was.

Via de classis liepen de gevallen van de families De Bleeker en de kwestie rond 'broeder Pieter'.

Samenvattend: Totaal werden er 25 leden geschrapt ofwel 8%.

Op eigen verzoek verdween 4%, terwijl 3% naar elders vertrok.

Financieel overzicht van de jaren na de bouw

1889

Collecten	f. 1958,28½
Coll. emeritus pred.enz.	- 212,07
Suppletiefonds	- 37,64
Geleend geld terug	- 350,--
Plaatsgelden	- 1797,25½
Contributies	- 328,25
Huur (o.a. J.V.Samuel) + rente	- 37,50
Aankoop vlag	- 19,26
Verkoop stoelen à f. 0,50	- 21,--
50 stoelen aan Gesman à f. 0,25	- 12,50
Gift	- 2,50
Te kort	- 677,02½

	f. 5453,28½

Nadelig saldo	f. 133,68
Diversen	- 1048,30½
Te kort kerkbouw	- 1138,25
Jaarlijkse rek.ambachtslieden	- 437,05
Overdracht oude kerk	- 120,--
Aflossing	- 250,--
Traktement	- 1525,--
Rente over f. 15.200,--	- 624,75
Koster	- 104,--
Hulpkoster	- 10,--
Windmaker	- 10,--
2 organisten	- 40,--
Stemmen van het orgel	- 12,25

	f. 5453,28½

1890

Men leent f. 600,-- zonder interest uit de armenkas.

Als iemand de armen f. 500,-- schenkt gebruikt men dit geld voor de aflossing.

Het plaatsgeld bedraagt f. 2143,79.

Tevens lost men f. 500,-- af op de winkel en de stal.

Het nadelig saldo is f. 248,49.

Totale uitgave f. 5902,84.

1891

Men lost f. 250,-- af en leent uit de armenkas f. 200,--.

Het nadelig saldo is f. 237,74½ bij een uitgave van f. 4617,--.

1892

Men leent uit de armenkas f. 200,-- en lost f. 250,-- af.

De rekeningen van de jaarlijkse ambachtslieden bedragen samen f. 829,27.

Als er weer een nadelig saldo dreigt leent men weer f. 240,-- uit de armenkas.

Er is nu een batig saldo van f. 99,94½ bij een uitgave van f. 4664,14½.

1893

Men stort in de armenkas f. 150,-- en lost f. 250,-- af.

De rekeningen van de ambachtslieden zijn samen f. 284,80.

Er is een batig saldo van f. 693,99 bij een uitgave van f. 4528,96.

1894

Men lost f. 500,-- af. De jaarlijkse rekeningen bedragen f. 660,40.

Er is een nadelig saldo van f. 186,33 bij een uitgave van f. 5122,99.

1895

Aan giften ontvangt men f. 135,-- en lost f. 250,-- af.

De jaarlijkse rekeningen bedragen f. 272,50.

Er is een nadelig saldo van f. 9,28 bij een uitgave van f. 3783,03½.

In de jaren daarna lost men onregelmatig af.

Over het algemeen is er een batig saldo.

Overzicht van het aantal belijdende leden dat van elders tot de gemeente toetrad.
(Hierin is dus niet opgenomen het aantal eigen doopleden dat belijdenis deed)

1860 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 1900

1e kerkgebouw

3e kerkgebouw (Maranathakerk)

2e kerkgebouw

Wijenh. W. Diemer

J. Schotel

P. v. d. Sluijs

J. J. Impeta

M. Schuurman

62
60
58
56
54
52
50
48
46
44
42
40
38
36
34
32
30
28
26
24
22
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2

1860 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 1900